

Gemeente
Gorinchem

Lokaal plan van aanpak Hervormingsagenda Jeugd 2026-2027

1. Inleiding

Het doel van de Hervormingsagenda Jeugd, hierna: Hervormingsagenda, is ervoor te zorgen dat minder kinderen zware jeugdzorg nodig hebben. En dat hulp sneller en beter werkt voor wie het wel nodig heeft. De Hervormingsagenda bouwt daarmee voort op de uitgangspunten van de Jeugdwet en geeft hier een nieuwe impuls aan. Zodat het jeugdzorgsysteem betaalbaar en beter georganiseerd blijft. Daarom hebben de samenwerkende landelijke partijen (o.a. het Rijk en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)) een groot pakket aan inhoudelijke en financiële afspraken gemaakt.

Dit plan is een vervolg op het *Lokale Plan van Aanpak Hervormingsagenda Jeugd 2024-2025*. Het Rijk heeft aan gemeenten voor de jaren 2026 en 2027 extra middelen beschikbaar gesteld om te werken aan de doelstellingen van de Hervormingsagenda. Voor dit nieuwe plan van aanpak heeft de gemeenteraad €500.000 euro beschikbaar gesteld in 2026 en in 2027. Het plan is in lijn met de doelstellingen van de Hervormingsagenda Jeugd en met de Integrale Samenlevingsvisie (ISV) van de gemeente Gorinchem.

Thema's Hervormingsagenda Jeugd

De Hervormingsagenda richt zich op zeven verschillende thema's:

1. Afbakenen van de reikwijdte van de Jeugdhulpplicht
2. Stevig lokaal: Stevige lokale teams en samenwerking aanpalende domeinen
3. Terugdringen residentiële jeugdhulp: zo thuis mogelijk
4. Kwaliteit en blijvend leren
5. Regionalisering, standaardisatie en verbeteren stelsel
6. Data en monitoring
7. Financieringssystematiek

Op basis van de eerdere adviezen van de VNG wordt aanbevolen dat gemeenten zich vooral richten op drie thema's:

- **Stevig lokaal:** Het versterken van de pedagogische basis, het lokale team en de samenwerking met aanpalende domeinen.
- **Regionalisering, standaardisatie en verbeteren van het stelsel:** Dit betreft met name de inkoop van (hoog)specialistische jeugdzorgvormen, die vaak regionaal, bovenregionaal of landelijk ingekocht moeten worden.
- **Terugdringen van residentiële jeugdhulp:** Dit is veelal een (boven)regionale opgave. De regio Zuid Holland Zuid stemt hierin bovenregionaal af met de vijf jeugdzorgregio's binnen de regio Zuid West Nederland.

In aanvulling op het plan voor de jaren 2024-2025, blijft de focus ook in het vervolgplan (2026-2027) vooral liggen op de drie bovengenoemde thema's, met een sterke nadruk op **"Stevig Lokaal"**. Dit thema biedt lokaal veel kansen voor verdere ontwikkeling. We bouwen voort op de initiatieven van de afgelopen jaren. De thema's **"Kwaliteit en Blijvend Leren"** en **"Data en Monitoring"** worden meegenomen in dit plan omdat ze belangrijke randvoorwaarden zijn voor het werken aan de andere thema's.

Leeswijzer

In dit plan van aanpak kijken we eerst kort terug op het plan van aanpak 2024-2025 (hoofdstuk 2). Vervolgens beschrijven we de vervolgplannen voor 2026 en 2027 (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 schetsen we het financieel kader waarbinnen we uitvoering geven aan dit plan van aanpak.

2. Terugblik 2024-2025

In dit hoofdstuk geven we per thema een korte terugblik op de landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen die hebben plaatsgevonden in de jaren 2024-2025;

1. Afbakenen van de reikwijdte van de Jeugdhulpplicht

Er lag een verwachting dat men landelijk zou komen met een nieuwe wet om de reikwijdte van de jeugdhulpplicht in te perken. Deze is er echter nog niet gekomen. Binnen de huidige wet- en regelgeving is gezocht naar mogelijkheden om de jeugdzorg anders te organiseren, conform het doel van de Hervormingsagenda. Op basis van de landelijke modelverordening is er regionaal en lokaal gewerkt aan de nieuwe Verordening Jeugdhulp. Deze is per 1-1-2026 ingevoerd en sluit aan op de verlengde regionale inkoop van gecontracteerde zorg. De verordening richt zich op normaliseren en het versterken van informele en algemene voorzieningen. Daarnaast is binnen de Opgave "Betrokken Gorinchem" vanuit de Integrale SamenlevingsVisie (ISV) lokaal het maatschappelijke gesprek gevoerd over normaliseren.

2. Stevig lokaal: Stevige lokale uitvoering en samenwerking

In 2024-2025 is op landelijk, regionaal en lokaal niveau gericht gewerkt aan het versterken van stevige lokale teams als basis voor toegankelijke en passende jeugdzorg. Landelijk lag de inzet op het versterken van de pedagogische basis en het verbeteren van de samenhang tussen jeugdzorg en aanpalende domeinen zoals onderwijs, bestaanszekerheid en de volwassen-GGZ. Dit kreeg vorm via beleidsontwikkelingen zoals het wetsvoorstel Wams, het Richtinggevend Kader en het convenant Stevige Lokale Teams. Maar ook via investeringen in het onderwijs en bestaanszekerheid. En extra aandacht voor preventie, de overgang van zorg bij 18 jaar en domein overstijgend werken.

Regionaal zijn deze uitgangspunten vertaald naar concrete stappen binnen Zuid-Holland Zuid. De verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp is versterkt door verschillende activiteiten zoals het ontwikkelen van een Dashboard Onderwijs-Jeugdhulp en het starten van pilots met onderwijs-zorg- en zorg-onderwijsarrangementen. De afgelopen jaren is lokaal ingezet op het versterken van de pedagogische basis in de gemeente Gorinchem via jeugdgezondheidszorg en preventieve initiatieven, zoals Kind aan Huis en lessen over mentale gezondheid. Daarbij is de samenwerking met het (passend)onderwijs een belangrijke vereiste geweest. Deze samenwerking is goed terug te zien in de pilots die zijn gestart op het basis- en voortgezet onderwijs om de pedagogische basis te versterken. De uitkomsten van de pilots en de samenwerking met het onderwijs worden ook in dit plan van aanpak meegenomen.

De doorbraakmethode is één van de specifieke opgaven die is opgenomen in de Hervormingsagenda. Al vóór het opstellen van het plan van aanpak 2024-2025 was de gemeente Gorinchem gestart met het toepassen opzetten deze methode. Binnen de Hervormingsagenda is met behulp van een projectleider, deze bestaande inzet verder opgepakt en doorontwikkeld. Daarbij is gekeken hoe de doorbraakmethode verder kan worden vormgegeven op een manier die aansluit bij de behoeften en werkwijze van de gemeente Gorinchem.

Lokaal heeft Gorinchem in deze periode ook verder gebouwd aan een sterk Sociaal Team en een stevige toegang door middel van een aanbesteding van het Sociaal Team (0-100). Een belangrijk onderdeel van een stevige toegang is de verbetering tussen de huisartsen (als wettelijk verwijzer naar jeugdhulp) en het Sociaal Team via de POH-Jeugd GGZ. Ook het programma Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming heeft de afgelopen jaren gezorgd voor veranderingen bij het Sociaal Team. De kennis en kunde van het Sociaal Team op het gebied van Veiligheid is vergroot, de samenwerking met de Gecertificeerde Instellingen is geïntensiveerd en het lokale team heeft meer veiligheidszaken opgepakt. In de afgelopen jaren zijn er met het Sociaal Team meerdere gesprekken gevoerd over eventuele uitbreiding van het Jeugd & Gezinsteam van het Sociaal Team (het team dat zelf hulp uitvoert). Hiervoor was ook financiële ruimte gecreëerd. De gedachten die er destijds waren, bleken bij nadere analyse toch niet passend. We hebben ons de afgelopen jaren gefocust op het verstevigen van dat wat er al was. Het team heeft namelijk al veel expertise in huis en onze lokale partners in aanpalende domeinen ook. De focus is de afgelopen jaren daarom gericht geweest op het versterken van de pedagogische basis, het versterken van de samenwerking tussen het Sociaal Team en andere lokale professionals (zoals JongJGZ - (JeugdGezondheidsZorg) en het Onderwijs/de samenwerkingsverbanden). De onderlinge gesprekken hebben geleid tot nieuwe ideeën die mee worden genomen in dit plan van aanpak.

3. Terugdringen residentiele jeugdhulp: zo thuis mogelijk

De jeugdzorgregio Zuid-Holland-Zuid werkt nauw samen met de vier andere jeugdzorgregio's in het landsdeel Zuidwest aan de om- en afbouw van de gesloten jeugdzorg. Daarvoor is een bovenregionaal plan opgesteld dat in de afgelopen jaren tweemaal is geactualiseerd. De gemeente Rotterdam is hierin de coördinerende gemeente. Rotterdam legt namens het landsdeel verantwoording af aan het Rijk.

De regio en het landsdeel hebben in 2024–2025 gewerkt aan het afbouwen van gesloten jeugdzorg en het ontwikkelen van kleinschalige, thuisnabije alternatieven. Er is nog één aanbieder gecontracteerd in onze regio voor JeugdzorgPlus. Plaatsingen buiten het landsdeel zijn beëindigd. Tegelijkertijd is het aanbod aan alternatieve woon- en begeleidingsvormen nog in ontwikkeling, waardoor capaciteit en continuïteit onder druk staan. Regionaal zijn stappen gezet in het creëren van kleinschalige voorzieningen. Daarnaast zijn alternatieve ambulante vormen van zorg ontwikkeld zoals de InVerbinding¹ en JIM-aanpak². Lokaal ligt de nadruk op voorkómen van uithuisplaatsingen en gebruikmaken van (boven)regionale expertise en interventies waar nodig.

4. Kwaliteit en blijvend leren

Landelijk is gestart met het opzetten van een nieuwe werkstructuur, kwaliteitskaders en een adviesraad om kwaliteit en effectiviteit in de jeugdhulp te versterken (Landelijk netwerk *Kwaliteit en Blijvend Leren* (KBL)³). Regionaal is geïnvesteerd in een gezamenlijke leeromgeving met intervisie, leersessies en monitoringsdagen om kennisdeling te bevorderen.

Lokaal heeft de nadruk gelegen op het toepassen van landelijke kwaliteits- en effectiviteitskennis in opdrachten aan het Sociaal Team en in regionale inkoop. Daarnaast is Gorinchem gaan inzetten op structurele monitoring en verbetercycli met het Sociaal Team om daadwerkelijk te doen wat werkt voor jeugdigen en gezinnen.

5. Regionalisering, standaardisatie en verbeteren stelsel

Per 1 januari 2026 is de *Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg* in werking getreden, met als doel de toegang tot jeugdzorg te verbeteren, wachttijden te verkorten en zorg beter af te stemmen op de behoeften van kinderen en jongeren. De wet verplicht gemeenten om regionaal samen te werken bij de inkoop van specialistische jeugdzorg, waarbij de regio's voldoende groot en robuust moeten zijn. We zijn als regio Zuid-Holland Zuid (ZHZ) door het Ministerie robuust bevonden.

Er wordt een uniforme en landelijke aanpak geïntroduceerd voor inkoop, contractering, administratieve afhandeling en verantwoordingseisen. Daarnaast worden er verplichtingen gesteld voor de bestuursstructuur en financiële bedrijfsvoering van jeugdhulpaanbieders, en krijgt de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) toezichthoudende en onderzoekstaken binnen de Jeugdwet.

In 2024 is de regionale inkoop van jeugdzorg in onze regio ZHZ geëvalueerd, waarna besloten is geen nieuwe aanbesteding te starten, maar de huidige contracten te verlengen met aanscherpingen. Deze aanscherpingen richten zich op innovatie, sturing op kwaliteit, betere grip op verwijzingen en een datagedreven werkwijze. Er is specifiek aandacht geweest voor hoog-specialistische zorg. De nieuwe contracten zijn ingegaan op 1 januari 2026. In aansluiting daarop hebben alle gemeente in de regio Zuid-Holland Zuid een nieuwe verordening Jeugdhulp vastgesteld.

6. Data en monitoring

Landelijk is meer inzicht ontstaan in de jeugdzorguitgaven door de vernieuwde financiële indeling en is wetgeving gestart om gegevens uit het berichtenverkeer⁴ te ontsluiten voor betere analyses. Ook wordt gewerkt aan een centrale landelijke monitor van het jeugdstelsel.

¹ De InVerbinding methode richt zich intensieve ambulante ondersteuning voor jeugdigen met een verwijzing voor een uithuisplaatsing. Om de uithuisplaatsing te voorkomen.

² De JIM-methode (Jouw Ingebrachte Mentor) is een werkwijze in de jeugdhulp waarbij een jongere zelf iemand uit zijn of haar eigen netwerk kiest die als vertrouwenspersoon en steunfiguur meedenkt en betrokken blijft tijdens het hulptraject.

³ [KBL - Kwaliteit en Blijvend Leren. Verbinden door samenkomen.](#)

⁴ [Berichtenverkeer - Ketenbureau i-Sociaal Domein](#)

Regionaal is stevig ingezet op datagedreven werken, met nieuwe dashboards (o.a. Persoonsgebondenbudget (PGB), Onderwijs & Jeugdhulp en Financiële analyses) en uniforme werkwijzen om trends beter te volgen.

Lokaal heeft Gorinchem de nieuwe financiële indeling geïmplementeerd en voldaan aan de verantwoordingsplicht via de Landelijke Monitor van Afspraken in het kader van de Hervormingsagenda. Deze jaren hebben daarmee de basis gelegd voor verdere professionalisering van monitoring en sturing in 2026–2027.

7. Financieringssystematiek (inclusief commissie van Ark)

Het Rijk heeft als onderdeel van de Hervormingsagenda een commissie van deskundigen ingesteld, die de uitvoering van de agenda en de financiële gevolgen hiervan beziet. Deze commissie (Deskundigencommissie Van Ark) heeft begin 2025 haar eerste advies uitgebracht (rapport "Groeipijn", januari 2025). Hierin pleit ze voor een verbreding van de Hervormingsagenda: meer focus op kwetsbare jeugd, een sterke lokale pedagogische infrastructuur en samenwerking met onderwijs, wonen en zorg. De commissie van Ark heeft geconcludeerd dat de door het Rijk ingeboekte besparingen vanaf 2026 onrealistisch waren en dat de kwaliteit van jeugdhulp bedreigd werd. Het kabinet heeft daarom extra geld uitgetrokken voor gemeenten. De extra rijksmiddelen voor 2026 en 2027 geeft ons als gemeente ruimte om ons lokale plan 2024-2025 voort te zetten en te intensiveren, met als doel het jeugdzorgstelsel kwalitatief verder te verbeteren en te zorgen dat we binnen de financieel beschikbare kaders blijven.

Tegelijkertijd werd gewerkt aan een nieuw financieringsmodel dat risico's evenwichtiger moet verdelen en meer sturingsmogelijkheden moet bieden. De regio ZHZ is door het Rijk als "robuust" beoordeeld voor verplichte regionale inkoop (specialistische zorg). Dit vormt een belangrijke randvoorwaarde voor de nieuwe financiële systematiek en verdere standaardisering per 2026.

3. Vervolgplannen 2026-2027

Landelijk en (Boven)Regionaal

Zoals in de inleiding al weergegeven richt dit plan zich hoofdzakelijk op het thema "stevig lokaal". De andere twee thema's (terugdringen residentiele jeugdhulp en regionalisering, standaardisatie en verbetering van het stelsel) worden vooral landelijk en regionaal opgepakt. Hieronder beschrijven we kort de stappen die de komende twee jaar landelijk en regionaal gezet gaan worden op deze thema's.

Terugdringen residentiele jeugdhulp

De bovenregionale samenwerking en de ingezette ontwikkelingen zullen ook in 2026 en 2027 verder lopen. Het ontwikkelen van alternatieve zorgvormen kost tijd. Daarom is samenwerking op landsdeelniveau essentieel om alternatieven te realiseren.

Specifiek wordt in 2026 gestart met het project Mockingbird, dat is gericht op een meer ondersteunend netwerk voor pleegzorgouders. Daarnaast wordt met de inzet van middelen vanuit het Boven Regionaal Expertise Netwerk (BREN) gewerkt aan het blijvend ontwikkelen van kleinschalige woonvoorzieningen in de regio Zuid-Holland Zuid. In 2026 start de regio met een kleinschalige woonvoorziening vanuit een gecontracteerde aanbieder en met een forensische voorziening. Verder wordt gekeken naar het ontwikkelen van een perspectiefhuis en worden groepen steeds meer verkleind.

Binnen de regio ZHZ wordt de methodiek *In Verbinding* verder geïmplementeerd. Daarnaast ligt er een focus op samenwerking tussen de 10 aanbieders binnen het segment Hoog Specialistische Zorg. In de contracten zijn met hen afspraken vastgelegd en is er een gezamenlijke transformatieopdracht voor de komende twee jaar geformuleerd. Per 1 januari 2026 is crisiszorg onderdeel van dit segment. De gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de zorg van jeugdigen stimuleert een bredere kijk op zorgvraag en onderlinge samenwerking. Er wordt gewerkt aan het inzichtelijk maken van hiaten in het zorglandschap, in samenwerking met de Gecertificeerde Instellingen.

Regionalisering, standaardisatie en verbetering van het stelsel

De Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) "Reële prijzen Jeugdwet" stelt vanaf 1-1-2026 tarieven vast die de werkelijke kosten van jeugdzorg weerspiegelen.

Dit is bedoeld om financiële tekorten bij zorgaanbieders te voorkomen en de kwaliteit en beschikbaarheid van jeugdzorg te waarborgen. Deze tarieven zijn meegenomen in de nieuwe inkoop binnen Zuid-Holland Zuid (2026) is ingegaan.

In de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg (Wvbj), die op 1-1-2026 is ingegaan, staat de verplichting dat gemeenten samen een gemeenschappelijke regeling Jeugdregio moeten inrichten en een regiovisie Jeugd moeten opstellen. Daarnaast stelt de wet verschillende vereisten aan de te vormen gemeenschappelijke regeling en de op te stellen regiovisie. In 2026 worden regionaal de te nemen stappen gezet om per 1 januari 2027 te voldoen aan de wettelijke eisen. De realisatie van de genoemde opgaven wordt door gemeenten en de gemeenschappelijke regeling DG&J samen opgepakt. Deze wetswijziging en de stappen die gezet gaan worden, zullen één op één van invloed zijn op de inkoop van de specialistische jeugdzorg vanaf 1-1-2028. Hier zal dus ook in 2026 en 2027 aan gewerkt worden.

Wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdzorg in consultatie

Met dit wetsvoorstel⁵ wordt een aantal noodzakelijke en aangescherpte maatregelen genomen zodat jeugdzorg zo passend mogelijk wordt ingezet: licht als het kan, zwaar als het moet. Zo is iedere gemeente verplicht om een lokaal team te hebben waar inwoners laagdrempelig terecht kunnen. Dit team is het eerste aanspreekpunt voor jongeren en gezinnen - bijvoorbeeld voor vragen over de opvoeding - en kan zelf hulp en ondersteuning bieden (basisjeugdhulp). Dit kan op school zijn of in de wijk. Hulp wordt zoveel mogelijk in groepsverband geboden: dat blijkt goed te passen bij de meeste hulpvragen. Het lokale team kijkt samen met jeugdigen en ouders met een bredere blik naar wat er precies aan de hand is. Ook stimuleert het ouders om onderliggende problemen aan te pakken. Verder wordt de samenwerking tussen scholen en lokale teams verplicht, vanuit beide kanten. Ook werkt het team steeds meer samen met andere domeinen zoals schuldhulpverlening en huis- en jeugdartsen. De positie van deze teams ten opzichte van andere verwijzers wordt versterkt bij het doorverwijzen naar jeugdhulp. Verder wordt geregeld dat lichte hulp voorliggend is aan zwaardere hulp. Dit alles ligt in lijn met onze al opgestelde lokale Verordening jeugdhulp en de lokale vervolgplannen in het kader van de Hervormingsagenda.

Stevig lokaal: Intensivering beweging naar voren (2026-2027)

In dit deel presenteren we het concrete lokale plan van aanpak Hervormingsagenda voor de jaren 2026 en 2027.

Doel van het plan van aanpak

De komende jaren komen er vanuit verschillende richtingen grote veranderingen op de gemeenten/de lokale uitvoering (lokale teams en het voorveld) af. De Hervormingsagenda vraagt om een stevige lokale pedagogische basis een stevig lokaal team. Een lokaal team dat vroegtijdig kan signaleren, effectief kan handelen en cyclisch leert van data en praktijk. Van lichte casuïstiek tot complexe situaties waarin soms ook veiligheid een rol speelt. Tegelijkertijd worden landelijke en regionale kaders aangescherpt, zoals de Leidraad Werken aan veiligheid, het Richtinggevend kader Toegang, lokale teams en integrale dienstverlening, de (vernieuwde) Verordening Jeugdhulp en de doorontwikkeling van het normenkader. Deze ontwikkelingen vergen nieuwe werkwijzen, deskundigheidsbevordering en tijd voor implementatie binnen onze lokale uitvoering. Ze vragen structureel om meer wendbaarheid, datagedreven samenwerken en stevig vakmanschap.

Onze visie en gewenste cultuuromslag

Met dit voorstel zetten we nadrukkelijk in op de verdere beweging naar voren en een cultuuromslag: minder problematiseren en méér normaliseren; minder gericht op enkel de ondersteuning van de individuele jeugdige en meer op de ondersteuning van het systeem/de context (0-100 blik); minder individueel gerichte en meer groepsgerichte inzet; en inzet van specialistische jeugdhulp (regionaal ingekocht) alleen wanneer dat echt nodig is en aantoonbaar effectief. De focus verschuift van individuele behandeling van het kind naar het versterken van de pedagogische basis/de context en het groepsgericht handelen. Zo bouwen we samen met lokale partners, zoals het onderwijs, JGZ en huisartsen, aan een sterke sociaal-pedagogische basis in wijk en school, met lichte, laagdrempelige en collectieve interventies als eerste antwoord.

⁵ [Overheid.nl | Consultatie Reikwijdte Jeugdwet](https://overheid.nl/consultatie-reikwijdte-jeugdwet)

In lijn met het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet

Dit voorstel sluit aan bij het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet, dat beoogt hulp zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig in te zetten, met een prominente rol voor lokale teams die zelf hulp bieden, wijkgericht aanwezig zijn (o.a. op school) en verplicht samenwerken met huis- en jeugdartsen, scholen, Gecertificeerde Instellingen en partners rondom bestaanszekerheid. De positie van lokale teams ten opzichte van andere verwijzers wordt versterkt bij doorverwijzen naar jeugdhulp. Daarmee correspondeert onze beweging met de voorgestelde drie samenhangende thema's uit het wetsvoorstel: een sterke sociaalpedagogische basis, stevige lokale teams die zelf hulp bieden, en het terugdringen van aanvullende jeugdhulp.

Wat we in 2026–2027 doen

Om deze beweging doelgericht te versnellen geven we in 2026–2027 een gerichte impuls langs twee pijlers:

1. Versterken van het gezamenlijk leren en ontwikkelen (incl. datagedreven werken)
2. Versterken van de lokale uitvoering

Pijler 1 — Versterken van het gezamenlijk leren en ontwikkelen (incl. datagedreven werken)

Doel: Gemeente en samenwerkingspartners in de uitvoering beter in staat stellen om vroeg te signaleren, gericht te handelen en cyclisch te leren van data en praktijkervaringen.

1.1 Structurele leermomenten (data-duidingssessies)

Er worden structurele sessies (minimaal 10) georganiseerd met onder andere het Sociaal Team. Tijdens deze sessies zullen professionals vanuit beleidsontwikkeling als uitvoering op basis van data gezamenlijk de gegevens interpreteren en duiden. Hierbij is specifiek aandacht voor trends, afwijkingen, ontwikkelingen en patronen. Dit proces moet leiden tot concrete verbeteropdrachten voor zowel beleid als uitvoering.

1.2 Versterken van “van visie naar praktijk” en van “praktijk naar visie”

Door uiteenlopende landelijke en regionale ontwikkelingen – zoals veranderingen in wet- en regelgeving, nieuwe beleidskaders en een toenemende complexiteit van ondersteuningsvragen – wordt een groter beroep gedaan op de kennis en ervaring van professionals in het Sociaal Team. Daarbij vragen we nu meer dan ooit ook beleidsinput vanuit het Sociaal Team zelf. Hun dagelijkse praktijkervaring is essentieel om beleid te laten aansluiten bij wat inwoners daadwerkelijk nodig hebben en bij wat uitvoerbaar is. Deze verschuiving betekent dat het Sociaal Team niet alleen uitvoerend, maar ook in toenemende mate beleidsmatig betrokken is. Binnen deze pijler willen we daarom expliciet ruimte creëren voor deze rol, door tijd en uren beschikbaar te maken voor beleidsbijdragen. Zo borgen we dat beleid en uitvoering elkaar versterken en dat we gezamenlijk kunnen inspelen op de ontwikkelingen die op ons afkomen. De verwachting is dat hiervoor twee tot vier uur per week inzet van het Sociaal Team nodig is. Hiervoor begroten we 20K per jaar. Met deze uren creëren we ruimte om vanuit een actieve rol de visie te vertalen naar de praktijk. Om zo beleidsdoelen en uitvoerende praktijk samen te brengen en te borgen dat inzichten uit data daadwerkelijk worden vertaald naar acties.

Van de professionals die een schakel vormen tussen beleid en uitvoering wordt verwacht dat hij/zij:

- Met gemeenten meedenken over vragen die vanuit de data en het beleid komen (tijdens de data-duiding sessies en tussendoor).
- Dat zij voor hun collega's in de uitvoering het verzamelpunt zijn van signalen vanuit de uitvoering die moeten landen bij gemeenten/in beleid.
- Dat zij professionals uit het team op specifieke thema's betrekken/aan laten sluiten bij overleggen wanneer nodig (bijvoorbeeld: professionals met een expertise op veiligheid of onderwijs)
- Dat zij meedenken met beleidsontwikkelingen, uitvoeringstoetsen kunnen doen (bv. verordening) en vraagbaak zijn voor hun collega's in de uitvoering en voor beleidsmedewerkers van de gemeente (schakel tussen beleid en uitvoering).
- Dat zij inzichten vanuit de gezamenlijke (data)duiding vertalen naar concrete handvatten voor in de uitvoering en hierin hun collega's meenemen. Bijvoorbeeld: implementatie van beleidskaders in het lokale team, kwaliteitsbewaking, toepassing normenkader, versterken vakmanschap.

Deze taken kunnen eventueel gecombineerd worden met de extra uren voor de gedragswetenschapper genoemd in Pijler 2.

Pijler 2 — Versterken van de lokale uitvoering

Gericht op zowel de pedagogische basis, als het lokale voorveld en onze samenwerkingspartners, als het lokale team/Sociaal Team.

Doel: De lokale uitvoering in Gorinchem beter toerusten om passend en tijdig te handelen, samen met de andere belangrijke partners in onze stad. Zodat jeugdigen (en hun gezinnen) eerder ondersteuning krijgen, escalaties worden voorkomen en de druk op zwaardere zorg afneemt. Dit doen ze vanuit de visie dat het kind niet het probleem is, dat problemen bij de bron en systeemgericht aangepakt dienen te worden en dat we meer moeten normaliseren.

2.1 Versterken voorveld

Het voorveld in Gorinchem omvat laagdrempelige en vrij toegankelijke vormen van ondersteuning die beschikbaar zijn voor kinderen, jongeren en gezinnen. In het voorveld ligt de nadruk op preventie, vroegsignalering en het versterken van de eigen kracht van gezinnen en hun sociale omgeving. Dit voorveld wordt gevormd door een groot aantal maatschappelijke partners. Door het voorveld te versterken kan er tijdig ondersteuning geboden worden bij opvoed- en opgroevragen en kan worden voorkomen dat problemen verergeren en zwaardere jeugdzorg noodzakelijk wordt.

2.1.1 Kind aan huis

“Kind aan Huis” is een vrijwilligers-project waarbij vrijwillige gastgezinnen hun huis en hart openstellen voor kinderen uit gezinnen die het (tijdelijk) zwaar hebben. Een kind is een dagdeel per week (of om de week) bij zo’n gastgezin. Het doel is om (overbelaste) ouders te ontlasten en kinderen een veilige en leuke omgeving te bieden. Kind aan huis wordt uitgevoerd door Humanitas Gorinchem en zetten we in 2026 en 2027 voort. De komende twee jaar zetten we hier 37K per jaar op in.

2.1.2 Mentale gezondheid

Mentale gezondheid van jeugd en jongeren is landelijk een belangrijk thema. De nadruk ligt hierbij op preventie, normaliseren en het versterken van het voorveld. Regionaal geven gemeenten en de GGD Zuid-Holland Zuid hier invulling aan via een meerjarig programma. Dit programma zet in op collectieve preventie in de onderbouw van het voortgezet onderwijs (2025–2028). Het richt zich op het duurzaam versterken van welbevinden via de schoolomgeving in samenhang met de thuis- en online leefwereld. Deze brede preventieve inzet wordt verdiept door het regionale suïcidepreventieplan 2026–2028, dat zich richt op het tijdig herkennen van risico’s en het handelen wanneer zorgen toenemen. Lokaal besteden diverse partners, zoals het jongerenwerk, preventiewerk en de scholen ruime aandacht aan mentale gezondheid, waar de nadruk ligt op het stimuleren van een open gesprek en het doorbreken van het taboe rondom dit thema. Bij dit thema hoeven geen extra middelen vanuit de Hervormingsagenda ingezet te worden, aangezien de uitvoering volledig binnen de beschikbare en bestaande middelen plaatsvindt.

2.1.3 Jong JGZ

JongJGZ is in Gorinchem een partner welke laagdrempelige, kortdurende opvoedondersteuning kan bieden. De samenwerking tussen het Sociaal Team en JongJGZ is een belangrijk aandachtspunt omdat zij beiden opvoedondersteuning bieden en er hierdoor lokaal mogelijkheden zijn om op- en af te schalen. De afgelopen jaren is er ingezet op het leren kennen van elkaars mogelijkheden en expertise. Het komende jaar blijven we hier extra op inzetten. Dit doen we bijvoorbeeld door de pedagoog van JongJGZ te laten werken op locatie van het Sociaal Team. Binnen integrale vroeghulp (IVH)⁶ weten de Jong JGZ professionals en het Sociaal Team elkaar te vinden. Deze samenwerking willen we verder voortzetten en gezamenlijk verkennen waar we elkaar nog beter kunnen aanvullen en versterken. Bij dit thema hoeven geen extra middelen vanuit de Hervormingsagenda ingezet te worden, aangezien de uitvoering volledig binnen de beschikbare en bestaande middelen plaatsvindt.

2.1.4 Samenwerking huisartsen

De afgelopen jaren is er door middel van een projectleider een mooie start gemaakt met het verbeteren van de samenwerking tussen de huisartsen en de Praktijkondersteuners GGZ jeugd (POH Jeugd GGZ). Inmiddels worden er plannen gemaakt voor het goed borgen van deze samenwerking. Dit zal in 2026 en 2027 ook een belangrijk aandachtspunt zijn wat zal horen bij de “going concern” taken van de ambtelijke organisatie. Daarbij zullen we structureel blijven inzetten op een betere samenwerking tussen de huisartsen en de POH Jeugd GGZ, onder andere door het maken van een filmpje en tijdens bijeenkomsten.

⁶ IVH is tijdige hulp aan kinderen van 0-7 jaar en te vroeg geboren kinderen. De hulp wordt ingezet bij vragen over ontwikkeling of gedrag en wordt gegeven aan kind en ouder/verzorger.

Ook het nieuwe wetsvoorstel over de Reikwijdte van de jeugdwet gaat uit van een verdergaande samenwerking tussen de huisartsen en het Sociaal Team.

2.1.5 Jongerenwerk

Het jongerenwerk ondersteunt jongeren (vaak 10-25 jaar) bij hun ontwikkeling naar volwassenheid, talentontwikkeling en maatschappelijke participatie. Jongerenwerkers zijn laagdrempelig aanwezig in de wijk, op scholen en online om talenten te stimuleren, problemen te signaleren, preventief te werken en te coachen bij hulpvragen. Het jongerenwerk is een belangrijke voorliggende voorziening. Het jongerenwerk in Gorinchem geeft, net als het Sociaal Team, trainingen in groepsaandbod. Bijvoorbeeld rots en water trainingen. De komende jaren investeren we in de samenwerking tussen het jongerenwerk en het Sociaal Team. Waarbij ook de afstemming van elkaars aanbod een belangrijke rol speelt. Bij dit thema hoeven geen extra middelen vanuit de Hervormingsagenda ingezet te worden, aangezien de uitvoering volledig binnen de beschikbare en bestaande middelen plaatsvindt.

2.1.6 Samenwerking rondom bestaanszekerheid

De samenwerking tussen jeugdzorg en bestaanszekerheid is essentieel voor het versterken van de ondersteuning aan jongeren en gezinnen. Avres heeft in haar koersdocument ook de nadruk gelegd op samenwerking. Een concreet voorbeeld van hoe deze samenwerking verbeterd kan worden is de koppeling tussen de professionals van het Sociaal Team en de jongerencoaches van Avres. Zij kunnen gezamenlijk werken aan het vergroten van de zelfredzaamheid van jongeren. Bij dit thema hoeven geen extra middelen vanuit de Hervormingsagenda ingezet te worden, aangezien de uitvoering volledig binnen de beschikbare en bestaande middelen plaatsvindt.

In bovenstaande alinea hebben we een aantal belangrijke onderwerpen benoemd gericht op het voorveld. In de bijlage is een totaaloverzicht te vinden van het preventie aanbod voor jeugdigen (en gezinnen) in Gorinchem.

2.2 Versterken pedagogische basis

2.2.1 Samenwerking met het onderwijs

Samen met de samenwerkingsverbanden Driegang en Munio en de gemeenten Molenlanden en Hardinxveld-Giessendam zijn we in Gorinchem gestart met twee pilots in het onderwijs in Gorinchem. Een pilot is in het basisonderwijs op de SamenOnderweg. Een pilot is in het voorgezet onderwijs op het Lyceum Oudehoven. Deze pilots zijn gericht op het versterken van de pedagogische basis met het onderwijs. Met elkaar proberen we de samenwerking tussen verschillende partners uit het onderwijs en het sociaal domein te versterken. De focus ligt daarnaast op preventief werken, normaliseren en groepsgericht aanbod. Uit deze pilot ontstaan verschillende initiatieven, zoals uitbreiding van de inzet van de vaste schakel. Hiervoor reserveren we een bedrag van 75K.

2.2.2. Relatie en Scheidingen

Scheidingsproblematiek is een onderwerp dat veel voorkomt bij het Sociaal Team. Ook blijkt uit onderzoeken dat kinderen die te maken hebben met jeugdzorg vaak gescheiden ouders hebben. Om te voorkomen dat problemen rondom scheidingen escaleren investeren we de komende 2 jaar in een relatie- en scheidingsloket in Gorinchem. Dit is een fysiek loket waar inwoners relatie- en scheidingsadvies kunnen krijgen. Het netwerk in de stad is hier een belangrijke partner is. Zij kunnen inwoners wijzen op het loket. Het loket kan daarentegen inwoners doorverwijzen naar partners uit de stad, bijvoorbeeld het Sociaal Team. De kosten voor dit loket zijn het eerste jaar 35K en het tweede jaar 50K.

2.3 Versterken Sociaal Team

De druk op de Sociale Teams in Nederland binnen de jeugdzorg wordt steeds groter. Dit komt door verschillende landelijke ontwikkelingen. De Hervormingsagenda vraagt van professionals in de wijk meer regie, betere afstemming en meer maatwerk voor gezinnen. Er wordt meer verwacht van de samenwerking tussen organisaties. Er ligt meer nadruk op eerder ingrijpen en beter samenwerken bij gezinnen met complexe (veiligheids) problemen. Dit betekent dat zaken sneller moeten worden opgepakt en dat meerdere professionals samen optrekken. Daardoor neemt het aantal taken en de moeilijkheid van het werk toe.

Daarnaast zorgt de voorgenomen wet Reikwijdte Jeugdwet voor een bredere verantwoordelijkheid van gemeenten en hun partners voor zorg, begeleiding en bescherming van jeugdigen. Ook de handreiking Opdracht lokale teams van de VNG benadrukt dat lokale teams een duidelijke opdracht en positie moeten hebben. Tegelijk maakt deze handreiking duidelijk dat deze grotere rol alleen goed kan worden uitgevoerd als er genoeg capaciteit en kennis is en er goede afspraken over samenwerking en toezicht zijn. Al deze ontwikkelingen samen maken het belangrijk om de toenemende druk op de Sociale Teams te erkennen en hier in beleid en uitvoering structureel aandacht voor te hebben.

2.3.1 Extra gedragswetenschapper

De hierboven beschreven ontwikkelingen en de grotere verantwoordelijkheden voor het Sociaal Team maken dat de impact en de complexiteit van besluiten toeneemt. Dit vraagt om zorgvuldige afwegingen, transparante besluitvorming en aandacht voor de positie en rechten van ouders. Een gedragswetenschapper is binnen het Sociaal Team van groot belang om professionele duiding te geven aan complexe opvoed- en ontwikkelvraagstukken, om risico's zorgvuldig te wegen en om methodisch te onderbouwen waarom bepaalde interventies nodig zijn. Daarnaast vervult de gedragswetenschapper een belangrijke rol in consultatie, reflectie en kwaliteitsbewaking binnen het team. Het Sociaal Team in de gemeente Gorinchem beschikt op dit moment over één parttime gedragswetenschapper (0,72fte). Gezien de toenemende casuïstiek en complexiteit is de inzet van slechts één parttime gedragswetenschapper te kwetsbaar. Dit brengt risico's met zich mee voor continuïteit, beschikbaarheid en onafhankelijke toetsing. Versterking van deze expertise is daarom noodzakelijk om kwaliteit, rechtsbescherming en professionele zorgvuldigheid structureel te borgen.

Op dit moment is de gedragswetenschapper, gezien de brede blik en expertise, ook het eerste aanspreekpunt waar het gaat om beleidsmatige zaken. Zij is het eerste aanspreekpunt bij de duiding van data en fungeert geregeld als de schakel tussen beleid en uitvoering. Ook dit kost tijd. Zie ook pijler 1.

Dit maakt dat het voorstel is om de komende twee jaar deze formatie uit te breiden met 24 uur gedragswetenschapper (0,67 fte) ter verlichting van de bestaande druk en de komende ontwikkelingen (uitvoering en beleidsvorming). De kosten hiervoor zijn naar schatting 100K per jaar.

2.3.2. Versterking op specialistische thema's

Gezien bovenstaande ontwikkelingen is het voorstel om ook in te zetten op extra uitvoeringskracht binnen het Sociaal Team. De verwachtingen ten aanzien van het voeren van stevige casusregie nemen toe, terwijl de problematiek van jeugdigen en gezinnen complexer wordt. Er is daarnaast meer inzet nodig op het gebied van het zelf uitvoeren van (basis)jeugdhulp, bijvoorbeeld rondom mentale gezondheid (GGZ problematiek, bij trauma- en hechtingsvraagstukken). Dit vraagt om voldoende beschikbaarheid van uitvoerend professionals (bijvoorbeeld de POH jeugd-GGZ) binnen het team, zodat specialistische kennis dichtbij en laagdrempelig kan worden ingezet. Daarnaast vraagt het organiseren en uitvoeren van groepsaanbod om structurele capaciteit, evenals het intensiveren van de samenwerking met het voorveld, zoals het onderwijs, om vroegtijdig te signaleren en gezamenlijk op te trekken. Zonder uitbreiding van de uitvoeringskracht komt de kwaliteit van casusregie, tijdige hulpverlening en preventieve samenwerking onder druk te staan.

Om de beweging naar voren daadwerkelijk te versterken, wordt voorgesteld om de komende twee jaar de formatie van het Sociaal Team uit te breiden. Deze uitbreiding moet bestaan uit:

- **Het bieden van groepsgericht aanbod:** het vergroten van de capaciteit en expertise op het bieden van groepsgericht aanbod, zodat ondersteuning laagdrempelig en preventief kan worden ingezet. Door meer groepsinterventies aan te bieden, kunnen we eerder signaleren, normaliseren en gezinnen ondersteunen voordat problemen verergeren en zwaardere, specialistische zorg nodig is.
- **Het versterken van de samenwerking met huisartsen rondom mentale problematiek/GGZ problematiek:** Uitbreiding van de formatie jeugdprofessional met GGZ kennis/expertise, gezien de stijgende mentale problematiek onder jeugdigen. Door deze expertise structureel te versterken binnen het team, kunnen we de huisarts nog meer ondersteunen in het triageproces en kunnen we sneller passende ondersteuning bieden vanuit het lokale team, de kwaliteit van hulp verhogen en instroom in zwaardere (geïndiceerde) GGZ-trajecten beperken.
- **Stevigere casusregie:** we verwachten van het Sociaal Team dat zij in het kader van onder andere de ontwikkelingen op het gebied van Veiligheid en de invoering van de nieuwe werkwijze rondom het Normenkader (welke toeziet op intensiteit en trajectduur) meer regie gaan voeren op casuïstiek (bieden van waakvlamfunctie). En dat betekent dat het Sociaal Team ook betrokken blijft, ook als er tijdelijk andere/extra hulp wordt ingezet. Zowel bij inzet van geïndiceerde zorg als bij een maatregel vanuit de jeugdbescherming.
- **Meer zelf bieden van basisjeugdhulp (Jeugd & Gezinsteam):** we willen het zelf bieden van basisjeugdhulp vanuit het Sociaal Team, in het bijzonder het Jeugd & gezinsteam binnen het bredere Sociaal Team, versterken. De focus wordt in overleg met het Sociaal Team bepaald.

In overleg met het Sociaal Team willen we dit verder uitwerken en na vaststelling van dit plan van aanpak gericht gaan werven. Voorgesteld wordt in te zetten op ongeveer 1,5 fte (218K). Dit onderdeel hangt nauw samen met paragraaf 2.2.1 over het versterken van de pedagogische basis in relatie tot het onderwijs. In beide trajecten kan blijken dat er behoefte is aan specifieke expertise. Door deze opgaven in samenhang te bekijken, kunnen slimme verbindingen worden gelegd tussen de versterking van de pedagogische basis en de uitbreiding van het Lokale Team. Dit maakt het mogelijk om inzet efficiënt te organiseren en te combineren. Samen met met o.a. het Sociaal Team zal integraal gekeken worden naar de uitvoering. Welke expertise is nodig en hoe kan deze het beste worden gepositioneerd en benut.

2.4 Doorbraakmethodiek

In dit plan van aanpak bouwen we voort op de geleerde lessen van de afgelopen jaren. De Doorbraakmethodiek wordt vanaf 2026 geïntegreerd als onderdeel van het project de Centrale Toegang, waarbij de nodige doorontwikkelingen en geleerde lessen worden meegenomen in de vervolgstappen. Daarmee zijn ervoor nu geen extra kosten voorzien. Het is mogelijk dat er opleidingskosten voor professionals zullen zijn, waarvan de financiering vermoedelijk via andere kanalen kan worden geregeld. Voor de zekerheid reserveren we hiervoor 20K.

Samenhang tussen de twee pijlers

Het voorstel gaat nadrukkelijk uit van het principe:

“Leren en ontwikkelen zonder uitvoeringskracht werkt niet — en uitvoeringskracht zonder bijsturen (nav samen leren en ontwikkelen) ook niet.”

Daarom wordt in dit voorstel de nadruk gelegd op zowel (datagedreven) leren en ontwikkelen als het versterken van de uitvoering. De versterkte leercyclus (pijler 1) zorgt voor betere signalering, vroegere interventies en een lerende organisatie. De extra uitvoeringskracht (pijler 2) zorgt dat deze inzichten en beleidsontwikkelingen ook daadwerkelijk worden omgezet in handelen en er voldoende mogelijkheden zijn om de inwoner van Gorinchem passend te ondersteunen.

Verwachte effecten

- Lagere instroom in (zwaardere) jeugdzorg door betere vroegsignalering, sterkere en effectievere pedagogische basis en voorveld.
- Betere ondersteuning voor jeugdigen door inzet van meer specialistische kennis aan de voorkant.
- Meer grip op casuïstiek en veiligheid.
- Verstevigde samenwerking tussen beleid en uitvoering.
- Vergroten van handelingsruimte in scholen en Sociaal Team.

4. Financiën

Financiële ontwikkelingen

De extra rijksmiddelen voor 2026 en 2027 geeft ons als gemeente ruimte om ons lokale plan 2024-2025 voort te zetten en te intensiveren, met als doel het jeugdzorgstelsel kwalitatief verder te verbeteren en te zorgen dat we binnen de financieel beschikbare kaders blijven. Het leidt er ook toe dat de eerder voorgenomen landelijke besparingen, die ook lokaal zijn doorgerekend, voor de jaren 2026 en 2027 op €0 (nul) zijn gezet.

Begin 2027 zal de commissie Van Ark met een nieuw advies komen voor de periode vanaf 2028, wat gevolgen zal hebben voor de verdere uitvoering van de hervormingen en de financiële middelen voor gemeenten. Het Rijk gaat er echter vooralsnog van uit dat gemeenten vanaf 2028 de opgeschoven besparingen alsnog gaat realiseren, waardoor ook in onze lokale begroting meever-/stelposten zijn opgenomen vanaf 2028. Om hieraan te werken zullen we in de jaren 2026 en 2027 investeren met gebruikmaking van die extra middelen (2x 500K). Inhoudelijk zijn deze plannen beschreven in H3. Hieronder geven we een samenvattend overzicht van de daarbij behorende kosten.

Voorgestelde begroting

Onderdeel	2026	2027
Pijler 1: Versterken leren & ontwikkelen (incl. datagedreven werken)	€20.000	€20.000
1.1 Structurele leermomenten (data-duidingssessies)	€ 0,-	€ 0,-
1.2 Versterken van "van visie naar praktijk" en van "praktijk naar visie"	€ 20.000	€ 20.000
Pijler 2: Versterken lokale uitvoering	€480.000	€480.000
2.1 Versterken voorveld	€ 37.000	€ 37.000
2.1.1 Kind aan Huis	€ 37.000	€ 37.000
2.1.2 Mentale Gezondheid	€ 0,-	€ 0,-
2.1.3 Samenwerking Sociaal Team – Jong JGZ	€ 0,-	€ 0,-
2.1.4 Samenwerking met huisartsen	€ 0,-	€ 0,-
2.1.5 Samenwerking met jongerenwerk	€ 0,-	€ 0,-
2.1.6 Samenwerking rondom bestaanszekerheid	€ 0,-	€ 0,-
2.2 Versterken pedagogische basis	€105.000	€ 125.000
2.2.1 Relatie en scheidingen	€35.000	€50.000
2.2.2 Onderwijs: Pilots één krachtige basis	€75.000	€75.000
2.3 Versterken Sociaal Team	€318.000	€318.000
2.3.1 Extra gedragswetenschapper	€ 100.000	€ 100.000
2.3.2 Versterking op specialistische thema's	€ 218.000	€ 218.000
2.4 Doorbraakmethodiek	€ 15.000,-	€ 0,-
Totaal per jaar (voor 2026 en 2027)	€500.000	€500.000

NB: Hoewel bepaalde onderdelen niet apart begroot zijn in dit plan van aanpak, betekent dit niet dat ze geen aandacht krijgen of niet van belang zijn. De financiering wordt (vooralsnog) via bestaande financieringsstromen opgepakt, waardoor er geen extra budget nodig is. Er wordt eerst gekeken naar een andere (betere) samenwerking binnen de huidige financiële kaders.

5. Vervolg en borging na 2027

Het plan van aanpak voorziet in een tijdelijke investering in 2026 en 2027. Evaluatie zal een continu aandachtspunt zijn, zodat we tijdig kunnen bijsturen waar nodig. De opgedane ervaringen met dit plan van aanpak, waaronder de pilots binnen het onderwijs en de uitbreiding van het Sociaal Team. Het plan zal actief worden geëvalueerd en besproken waarbij gekeken wordt hoe deze inzichten ook breder toegepast kunnen worden. Daarnaast zal de koppeling met het voorveld blijvend geëvalueerd worden en waar mogelijk versterkt. Door middel van leersessies en duidingssessies kunnen we ons beleid gericht inzetten en de uitkomsten van deze sessies daarin meenemen.

Indien uit de evaluatie blijkt dat bepaalde onderdelen van dit plan vragen om structurele borging, zullen deze meegenomen worden in de regulier beleid- en Planning & Control cycli. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de afhankelijkheid van landelijke besluitvorming en het advies van de Commissie van Ark over de ontwikkelingen na 2028.